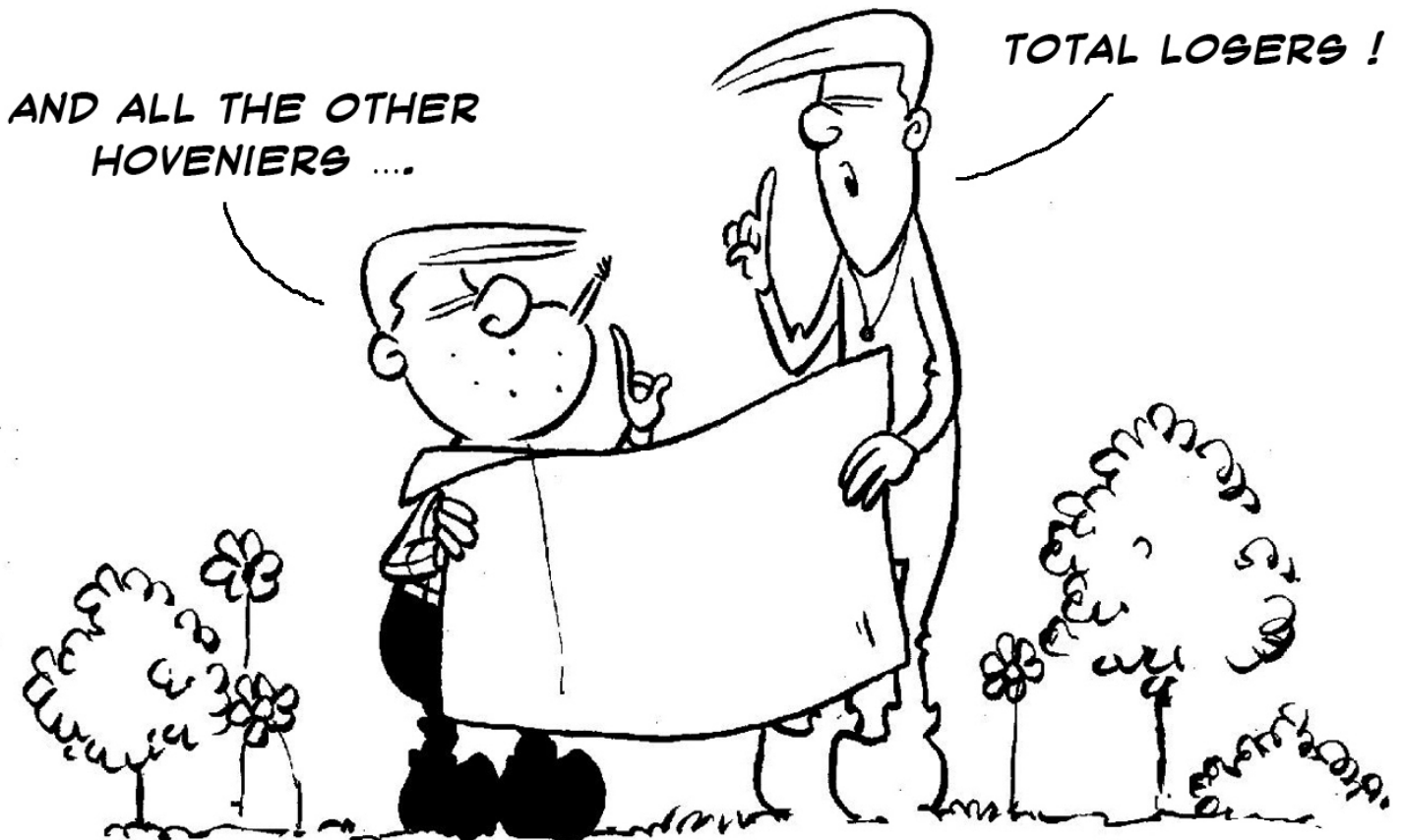

Bart en Boris

OP ZOEK NAAR INSPIRATIE

De klant houdt van een duurzame tuin; wij dus ook

De hovenier: wereldverbeteraar of inspirator?

Duurzaamheid is in, duurzaamheid is hot en op het gebied van duurzaamheid kun je met weinig zaken zo scoren als met een tuin. Vakblad De Hovenier nodigde tien – niet representatieve – hoveniers en ontwerpers uit voor een discussie over duurzaamheid bij het plantencentrum van Ans Verkleij en Hans Verdel in Boskoop.

Auteur: Hein van Iersel

HET FORUM 'DE DUURZAME TUIN' WERD BIJGEWOOND DOOR:

- Alies Fernhout, hovenier/ontwerper/kweker, lid van Vakgroep De Wilde Weelde
- Ans Verkleij, directeur Boomkwekerij A.Th. Verkleij, kwekerij en afhaalcentrum
- Ben van Ooijen, directeur Tuinen van Appeltern en ex-hovenier
- Hans Verdel, directeur Boomkwekerij A.Th. Verkleij, kwekerij en afhaalcentrum
- Ilya Toornvliet, hovenier en stadstuinier, lid van Vakgroep De Wilde Weelde
- John Koomen, hovenier en voorzitter van VHG Vakgroep Hoveniers
- John van der Laar, Boomkwekerij A.Th. Verkleij, kwekerij en afhaalcentrum
- Paul Casteleijn, hovenier/ontwerper en lid van het Humaan Ontwerpen Collectief
- Ruud Aanhane, hovenier/ontwerper en lid van het Humaan Ontwerpen Collectief
- Sjaak Koot, vasteplantenkweker en meedenker duurzame ontwikkeling buitenruimte
- Wankja Ferguson, ecooloog/hovenier/ontwerper en lid van Vakgroep De Wilde Weelde

Het gezelschap dat op maandag 18 december bij elkaar komt voor een discussie over *de duurzame tuin* is zoals gezegd niet representatief, maar wel bovenmatig geïnteresseerd in *de duurzame tuin*. Ben van Ooijen, directeur en oprichter van de Tuinen van Appeltern, vat het met een licht ironische ondertoon samen: 'Als het aan ons zou liggen, waren er helemaal geen problemen. Dan zouden alle tuinen groen en duurzaam zijn.' Maar

Van Ooijen is ook realistisch genoeg om zichzelf tot de orde te roepen en weer met twee poten terug op aarde te zetten. 'Net zo goed als maar een klein deel van Nederland bij ons in de Tuinen van Appeltern op bezoek komt, bereiken alle hoveniers van Nederland maar een fractie van de consumenten. De meeste consumenten modderen zelf maar wat aan. Wil je echt iets bereiken op het gebied van duurzaamheid, dan moet je die mensen zien te bereiken.' Ook John Koomen is bescheiden als het gaat om de ambities van zijn vak: 'De hovenier is maar een kleine schakel in het proces om tuinen duurzamer te maken.'

Op groen

De discussie gaat al gauw over op de vraag wat dan een duurzame tuin is en wat de rol van de hovenier is in dit proces. De meningen lopen nogal uiteen, maar iedereen lijkt het er wel over eens dat alle seinen wat betreft duurzaamheid in de tuin op groen staan. Langzaam gaan mensen anders denken over duurzaamheid in het algemeen en hun tuin in het bijzonder. Vasteplantenkweker Sjaak Koot: 'Vergelijk het met het eten van vlees. Mensen worden zich er langzaam van bewust dat het belangrijk is om minder vlees te eten. Ook tuinen en de openbare ruimte worden langzaam wat groener en meer gericht op planten in plaats van stenen.' Wankja Ferguson, hovenier en lid van hoveniersclub De Wilde Weelde, is daar nog niet zo van overtuigd: 'Ik woon in Groningen en kom ik in een nieuwe wijk in Haren, wat eigenlijk de goudkust van Groningen is, dan zijn de tuinen daar overwegend stenig.' Alies Fernhout komt uit Amsterdam en is wel optimistisch over de richting die het opgaat: 'Ik geloof heilig in de kracht van de consument.'

Alies Fernhout heeft haar bedrijf in Amsterdam en snapt best dat consumenten in Amsterdam anders met tuinen omgaan dan consumenten op het platteland. Maar Fernhout is tegelijk ook realistisch: 'Kijk eens wat we hier aan het doen zijn. Hartstikke leuk en gezellig, natuurlijk, maar het is preken voor eigen parochie. De consument zit hier niet aan tafel en die moeten we zien te bereiken.' Voor collega-hovenier Ilya Toornvliet is duurzaam tuinieren ook een kwestie van minder aangeharkt werken. Ze verbaast zich wat dat betreft over een hoveniersbedrijf dat de naam Glad, Strak en Netjes heeft gekozen. Een duurzame tuin mag ook mooi zijn, maar moet vooral natuurlijk zijn in plaats van aangeharkt. Toornvliet: 'Ik hoorde recent dat een woningbouwcorporatie een bestaande groene tuin liet afbreken en helemaal bestraten met 30/30 grijze betontegels. Dat is natuurlijk van de gekke. Dat een tuin wordt opgedoekt omdat in de regels van de woningcorporatie staat dat je alles in de oorspronkelijke staat moet opleveren. Zo'n opdracht zou ik nooit aannemen.'

Missionaris

Ik hoor als gespreksleider de discussie aan. Het valt me op dat hier een aantal hoveniers zit die het bijna als hun persoonlijke missie zien om Nederland aan de groene tuin te krijgen, en ik vraag: 'Hoe zien jullie jezelf: als inspirator of als missionaris die de duurzame tuin komt prediken?' Ruud Aanhane, hovenier en ontwerper, is stellig: 'Ook als missionaris, natuurlijk.' Later in de discussie nuanceert Aanhane die stelling weer: 'Als hovenier ben je natuurlijk vooral dienstverlenend bezig.'

De echte hovenier

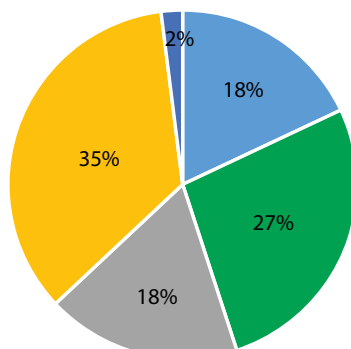
Wat is een *echte hovenier*? Dat is een vraag die

Op de website van vakblad De Hovenier en Stad + Groen werd medio december een enquête uitgezet die werd ingevuld door 107 website-bezoekers.

Dit waren de eindresultaten:

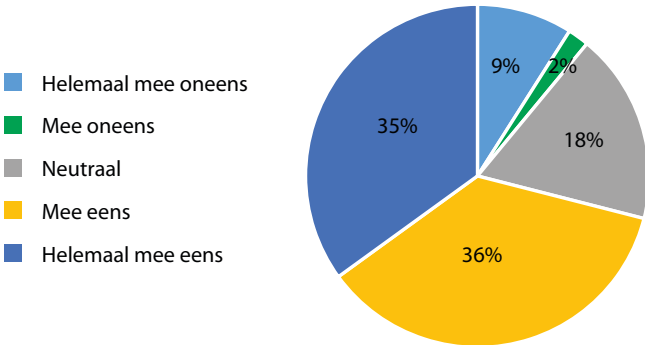
DUURZAAMHEID IS LEUK, MAAR KLANTEN WILLEN DIT VAAK NIET EN KIEZEN VOOR VERSTENING EN LEKKER MAKKELIJK.

- Helemaal mee oneens
- Mee oneens
- Neutraal
- Mee eens
- Helemaal mee eens

EEN HOVENIER DIE DUIDELIJK STELLING NEEMT VOOR DE DUURZAME TUIN HEEFT EEN VOORSPRONG OP DE SCHOFFELAARS DIE VASTHOUDEN AAN HET OUDE.

door de hele discussie heen gegeven zit. Voor John Koomen, als voorzitter van de VHG Vakgroep Hoveniers, is dat bijna een onzinnige vraag. In zijn visie is een hovenier gewoon iemand die de groene buitenruimte bijhoudt. Iemand die met borstel onkruid weghaalt in de openbare ruimte hoort daar dus ook bij. Maar voor het merendeel van de aanwezigen is dat niet voldoende. *De echte hovenier* is iemand die bovengemiddeld bezig is met duurzaamheid in de tuin. Ben van Ooijen toont zich op dit gebied geen scherpslijper, maar

tanjehouten poort, die volgepropt zit met allerlei slimmigheidjes en elektronica. Met duurzaamheid heeft dat misschien niet zoveel te maken, maar Koomen wil er wel een punt mee maken. Je kunt een klant boeien met kennis over natuur, ecologie en duurzaamheid, maar de keiharde waarheid is dat veel klanten misschien meer gecharmeerd zijn van hightech gadgets dan van een zeldzame dag-

vlinder. Hoe je een klant als hovenier zou moeten overtuigen, is naar zijn mening redelijk eenvoudig: 'Het gaat om plaatjes, plaatjes en nog eens plaatjes.' Als je het te moeilijk en te ingewikkeld maakt, raak je de gemiddelde Nederlander kwijt. Vandaar dat we, aldus Koomen, ook mensen als Lodewijk Hoekstra nodig hebben; die kunnen de duurzame tuin populariseren. Voor Wankja Ferguson, maar

Ruud Aanhane: 'Alle seinen staan op groen voor de duurzame tuin'

hecht wel sterk aan groen in de tuin. Een van zijn regels voor tuingeluk luidt niet voor niets: maximaal een derde deel bestrating, de rest groen in de vorm van borders of gazon. Wankja Ferguson is het meest uitgesproken. Zij vindt het vooral belangrijk om heel veel kennis te hebben van de relaties tussen dieren en planten in de tuin. Diervriendelijk tuinieren betekent vooral dat je beschikt over diepgaande kennis op dit gebied. John Koomen vliegt het op een andere manier aan. Hij haalt zijn smartphone tevoorschijn en laat iedereen zien welke klus zijn mannen net die dag hebben afgerond: een ongetwijfeld dure kas-

Alies Fernhout

Ben van Ooijen

Nieuwe producten op het gebied van duurzaamheid worden eerder opgepikt door de burger dan door de gemiddelde hovenier

niet alleen voor haar, is dat duidelijk een stap te ver. Hoekstra is misschien wel de bekendste hovenier van Nederland, maar dat wil niet zeggen dat iedereen het eens is met de manier waarop hij zaken aanvielt. Ferguson geeft daarbij eerlijk toe

dat daar ook een component van na-ijver in zit. Zij heeft als academisch geschoold ecooloog jaren geïnvesteerd om kennis over interactie tussen dieren en planten in een tuin op te doen, maar voor een populair programma op tv gaat dat veel te ver. Ook Ben van Ooijen vindt duidelijk dat Ferguson een paar etappes voor ligt op de gemiddelde Nederlandse burger: 'Ik ben al blij als mensen planten in hun tuin zetten en niet alles vol leggen met stenen. En daarbij: hoveniers zijn ook maar mensen. Die moeten ook gewoon hun boterham verdienen.'

Inspirator

In de enquête op de website van De Hovenier wordt ook gevraagd wat een hovenier moet zijn: een inspirator of iemand die gewoon op commando zijn klussen uitvoert. Anders dan 107 respondenten in de enquête geven de aanwezigen tijdens de forumdiscussie aan dat een hovenier mensen moet verleiden om hun tuin wat duurzamer in te richten. Verleiden betekent in dit geval ook dat je klanten moet laten zien hoe het anders kan, en dat dat niet per se ingewikkelder of duurder hoeft

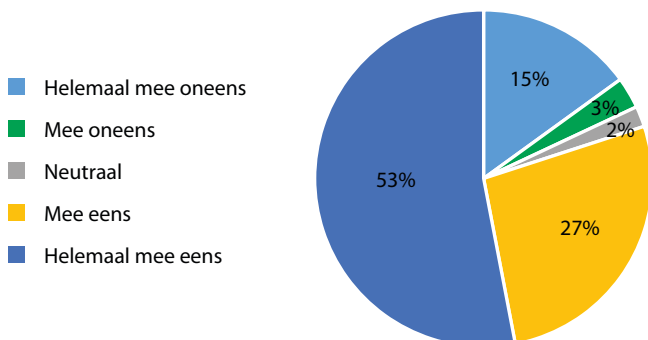
te zijn. Het woord 'ontzorgen' valt een paar keer, als de aanwezigen uitleggen wat een hovenier moet doen op het gebied van duurzaamheid. Alias Fernhout: 'Je moet een alternatief kunnen bieden en laten zien dat het anders kan.' In de enquête wordt dat ook herhaaldelijk gemeld: 'Goede voorlichting door de hovenier is heel belangrijk om te laten zien dat een duurzame tuin ook makkelijk kan zijn.' En: 'Als je het goede verhaal vertelt, gaat vrijwel elke klant mee.'

Ben van Ooijen heeft het idee dat veel hoveniers het eigenlijk ook niet zo goed weten. Als fabrikanten met nieuwe vondsten en producten komen, ziet hij zelf dat dit vaak veel eerder wordt opgepikt door de burger dan door de gemiddelde hovenier. Van Ooijen geeft als voorbeeld infiltratieboxen. Hoveniers pakken dat niet op; ze gaan dat pas toepassen in de tuin als de opdrachtgever erom vraagt. Een gemiste kans, aldus Van Ooijen.

Skal

Duurzaamheid kun je op tal van manieren inzetten. Je kunt kiezen voor een overwegend groene

EEN GOEDE TUINONTWERPER/HOVENIER IS EEN INSPIRATOR ALS HET GAAT OM DUURZAAMHEID.

DUURZAAMHEID IS EEN ENORME KANS VOOR DE HOVENIER

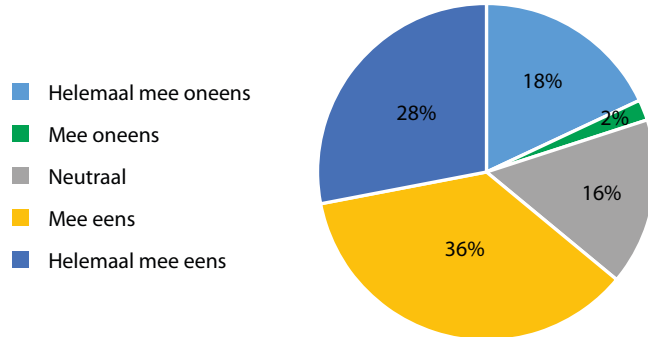
'De afgelopen decennia is de mens steeds verder van de natuur af komen te staan en is groen steeds meer een sluitpost geworden. De groenvoorziener heeft zich heeft in toenemende mate ontpopt als expert in het aanbrengen van dode materialen waarbij er veel te weinig aandacht is voor de groene en de gezonde leefomgeving. Het is juist de hovenier die de missie duurzaamheid zou moeten hebben, niet alleen omdat het belangrijk is, maar ook omdat het een ongelofelijke kans is voor het vak.

Straatjes leggen en schuttingen zetten kan iedereen, maar een plek maken waar de mens gelukkig is en er ruimte is voor de natuur en het klimaat. In een wereld waarin alles maakbaar is en waarin het roer om moet kan de groenvoorziener zijn als een soort 'environmentalist' en expert op het gebied van natuur, klimaat, groen en gezondheid. Sociaal en maatschappelijk relevant en iemand met aanzien in tegenstelling tot het schoffelimago dat we nu hebben als sector. Natuurlijk moet er ook brood op de plank komen, maar de stip op de horizon lijkt me zo duidelijk!

Lodewijk Hoekstra

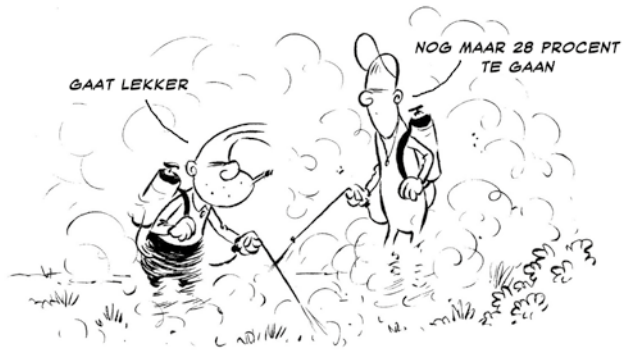

72% VAN DE NEDERLANDSE INSECTEN IS VERDWENEN, MAAR (STADS)TUINEN ZIJN EEN BELANGRIJKE EN ONDERSCHATTE BRON VAN NATUUR EN BIODIVERSITEIT.

Bart en Boris

72 PROCENT VAN DE INSECTEN IS VERDWENEN

tuin, maar ook een paar stappen verder gaan. Sjaak Koot, Wankja Ferguson, Ilya Toornvliet en Alies Fernhout zijn daar een duidelijk voorbeeld van. Zij kiezen voor een strikt biologische aanpak, waarbij chemie totaal uit den boze is. Alies Fernhout heeft voor haar vaste kwekerij zelfs het Skal-keurmerk aangevraagd. Sjaak Koot werkt volgens dezelfde normen, maar zegt van zichzelf dat hij allergisch is voor keurmerken. Ook de gastheer en -vrouw van de avond, Ans Verkleij en Hans Verdel, hebben een achtergrond in de biodynamische landbouw.

Natuur

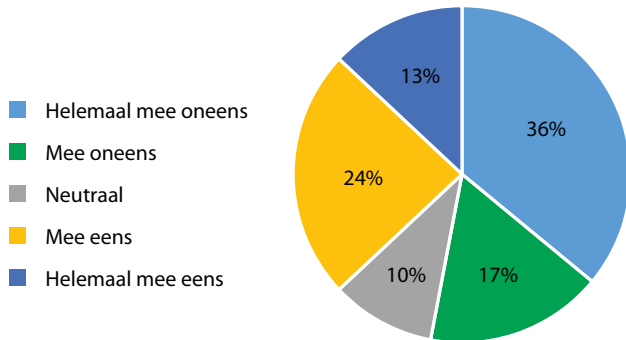
Het belangrijkste aspect van de duurzame tuin wordt tijdens de discussie amper aangestipt, misschien omdat dit zo overduidelijk is dat je het bijna vergeet: de tuin als plek om in contact te komen met de natuur en als rustpunt in een overwegend stenige omgeving. Paul Castelijin is waarschijnlijk om die reden lid van het Humaan Ontwerpen Collectief. De gedachte achter dit collectief is dat je een tuin ontwerpt met de mens als uitgangspunt. In theorie is dat wellicht geen duurzaamheidsprin-

John Koomen

AANDACHT VOOR RARE DUURZAAMHEIDSLABELS IS OVERDREVEN. HET GAAT OM DE TUIN, NIET OM DE GEBRUIKTE MATERIALEN.

met de natuur en als rustpunt in een overwegend stenige omgeving. Paul Castelijns is waarschijnlijk om die reden lid van het Humaan Ontwerpen Collectief. De gedachte achter dit collectief is dat je een tuin ontwerpt met de mens als uitgangspunt. In theorie is dat wellicht geen duurzaamheidsprincipe, maar in de praktijk komt het daar wel op neer. Castelijns: 'Voor mij is een tuin duurzaam als er zo weinig mogelijk dode materialen in zijn verwerkt.' Ben van Ooijen zegt hetzelfde met andere woorden: 'Voor mij is een tuin een goede tuin als je er mensen gelukkig mee kunt maken.'

Be social

Scan of ga naar:

www.dehovenier.nl/artikel.asp?id=7-7301

cipe, maar in de praktijk komt het daar wel op neer. Castelijns: 'Voor mij is een tuin duurzaam als er zo weinig mogelijk dode materialen in zijn verwerkt.' Ben van Ooijen zegt hetzelfde met andere woorden: 'Voor mij is een tuin een goede tuin als je er mensen gelukkig mee kunt maken.' chemie totaal uit den boze is. Alies Fernhout heeft voor haar vaste kwekerij zelfs het Skal-keurmerk aangevraagd. Sjaak Koot werkt volgens dezelfde normen, maar zegt van zichzelf dat hij allergisch is voor keurmerken. Ook de gastheer en -vrouw van de avond, Ans Verkleij en Hans Verdel, hebben een achtergrond in de biodynamische landbouw.

Natuur

Het belangrijkste aspect van de duurzame tuin wordt tijdens de discussie amper aangestipt, misschien omdat dit zo overduidelijk is dat je het bijna vergeet: de tuin als plek om in contact te komen

Sjaak Koot

